

**QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)**

**ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE**

Seduta tas-27 ta' April, 2005

Citazzjoni Numru. 749/2003

A

vs

B

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 23 ta' Lulju 2003 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

Illi l-partijiet izzewgu fit-28 ta' Gunju 2002 u minn dan iz-zwieg ma kellhomx tfal; u

Illi l-kunsens ta' l-attur ghaz-zwieg imsemmi nkiseb bi vjolenza morali u biza'; u

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi ghal dan iz-zwieg il-konvenuta tat il-kunsens tagħha ghall-kuntratt taz-zwieg bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innfsu, jew ta' xi wieħed jew aktar mill-elementi essenzjali, jew ohrajn tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg, izda għamlet dan bi skop unikament qarrieqi kif ser jirrizulta waqt it-trattazzjoni tal-kawza; u

Illi l-kunsens tal-konvenuta għal dan iz-zwieg kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga tagħha u jew b'anomalija psikologika serja li jagħmilha mpossible għall-konvenuta li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg;

Illi l-istess attur talab lil din il-Qorti sabiex għar-ragunijiet premessi:-

1. Tiddeciedi u tiddikjara għar-ragunijiet premessi li z-zwieg celebrat bejn il-partijiet fit-28 ta' Gunju 2002, huwa null u bla effett ghall-finijiet u effetti kollha tal-Ligi.

Bl-ispejjeż kontra l-konvenuta ngunta għas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 3 tal-process;

Rat id-digriet affidavit moghti lill-partijiet fil-5 t'Awissu 2003 fejn il-Qorti pprefiggiet terminu ta' hamsin (50) gurnata lill-attur sabiex jipprezenta x-xhieda kollha tieghu producibbi bil-procedura tal-affidavits bin-notifika lill-kontro-parti jew lid-difensur tagħha, li jkollha wkoll l-istess terminu sabiex hija wkoll tipprezenta l-affidavits tagħha.

Rat il-verbal tas-seduta tat-2 ta' Dicembru 2003 fejn il-Qorti estendiet iz-zmien ghall-prezentata ta' l-affidavits attrici b'ghoxrin (20) gurnata ohra.

Rat in-nota ta' l-attur tal-5 ta' Dicembru 2003 li permezz tagħha pprezenta l-affidavit tieghu stess.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat il-verbal tat-22 ta' Jannar 2004 fejn Dr. Graziella Bezzina ghall-attur talbet l-awtorizzazzjoni sabiex in-notifika tkun tista' ssir *ai termini* ta' l-Art. 187 (3) tal-Kap 12 bil-pubblikazzjoni f'gazzetta lokali wahda, liema talba giet milqugha mill-Qorti.

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenuta tat-28 t'April 2004 a fol. 17 tal-process fejn gie eccepit:-

1. Illi l-eccipjenti taqbel li z-zwieg ta' bejnhha u bejn l-attur huwa null u bla effett b'dana illi l-istess nullita' hija mputabqli lill-attur stess u dana peress li l-istess izzewweg minghajr wiehed mill-elementi rikjesti fiz-zwieg.

2. Salv eccezzjonijiet ohra.

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda tal-konvenuta a fol. 17 u 18 tal-process.

Rat il-verbal tad-29 t'April 2004 fejn il-Qorti kkonfermat id-digriet gja' moghtija dwar l-affidavits.

Rat in-nota tal-konvenuta tad-29 ta' Settembru 2004 li permezz tagħha esebiet l-affidavits tagħha u ta' Mario Bonnici, missier l-attur.

Rat il-verbali tal-21 t'Ottubru 2004 u tal-1 ta' Marzu 2005 fejn il-konventa ddikjarat li m'ghandhiex provi izjed. Dr. Edward Gatt ghall-konvenuta msejjah diversi drabi baqa' ma deherx. Il-kawza giet differita għas-sentenza għas-27 t'April 2005.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(i) PRINCIPIJI LEGALI.

Illi jidher li l-attur ibbaza t-talba tagħha fuq diversi ragunijiet, wahda minnhom a bazi ta' **l-artikolu 19 (1) (a) tal-Kap 255** li jipprovd li:-

“jekk il-kunsens ta’ xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bi vjolenza, sew fizika sew morali, jew bil-biza”

Illi dwar **l-artikolu 19 (1) (a) tal-Kap 255** din il-Qorti kif presjeduta fis-sentenzi **“Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajargia` Borg”** (Cit. Nru. 1564/97/RCP deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u **“Nicolai Balzan vs Simone Cremona”** (Cit. Nru. 1019/98/RCP deciza fid-9 ta' Marzu, 2000) diga` kellha okkazjoni tistudja dan is-sub-artikolu għal dak l-aktar li jirrigwarda biza' u għalhekk din il-Qorti tagħmel riferenza ghall-istess sentenzi u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi kif ingħad fil-kaz **“Carmelo sive Charles Saliba vs Mary Saliba”** (P.A. (VDG) deciza fl-14 ta' Awissu, 1995):-

“... ... biex pressjoni ndipendentement minn konsiderazzjonijiet ohra, tista` tinvalida l-kunsens matrimonjali, din il-pressjoni trid tamonta għal vjolenza morali jew biza' esterna ta' natura irrezistibbli, cjo` trid tkun pressjoni li ddeterminat kompletament l-ghoti ta' dak il-kunsens.”

Illi *inoltre* fis-sentenza **“Anna Magro apparentement mizzewga lil Victor Rizzo vs Victor Rizzo”** (P.A. (SBC) deciza fit-13 ta' Marzu 1984) saret espozizzjoni tal-kuncett ta' vjolenza u biza' f'din il-materja. L-espert f'dik il-kawza jsostni li sabiex vjolenza morali twassal għal effett li jinvalida:-

“trid tkun (i) ingusta, (ii) gravi, u (iii) determinanti.”

Illi wkoll, fil-kaz **“Anthony Gatt vs Doreen Gatt”** (P.A. (F.D.) deciza fil-25 ta' Gunju 1993), l-espert tal-Qorti fisser li:-

“... *il-vjolenza morali trid tkun ta' natura tali li tkun invincibbli u ma taghti ebda possiblita` lil min ikun li jisfuggi minnha.*”

Illi l-biza` tista` tkun ukoll “reverenzjali” bhal per exemplu l-biza` lejn genitur jew superjur. Fil-kaz “**Shirley Anne mart Abdul Fatah xebba Perry vs Dr. A. Mifsud et**” (P.A. - 22 ta' Novembru 1982) il-Qorti spjegat:-

“*Il-biza` ta' nies li huma superjuri jew il-genituri tista' f'certi kazi tkun tali li taffetwa l-kunsens. B'dan mhux qed jigi ntiz, biza` fis-sens ta' suggizzjoni esagerata, imma trid tkun gravissima u ta' certa entita` . L-indinjazzjoni tal-genituri kbira kemm tkun kbira ma għandhiex tigi konsiderata bhala gravi. Il-biza` li wiehed jitkecca mid-dar jew li jitlef xi wirt, jew li jsorri xi danni finanzjarji mhux bizzejjed. Izda jekk ikun hemm theddid, glied spiss, u minacci serji u gravi, dawn jistghu jaffetwaw il-persuni b'biza` li taqa' taht l-artikolu 19 (a).*”

Illi pero' mill-provi prodotti ma tressqet ebda prova dwar fejn kienet din il-biza', u certament li mill-provi prodotti vjolenza fizika u / jew morali ma kienx hemm, u għalhekk fuq din il-bazi t-talba attrici qed tigi michuda.

Illi l-attur jissottometti illi z-zwieg bejnu u bejn il-konvenuta għandu jigi dikjarat null *inter alia* a bazi ta' l-artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 li jghid:-

“(d) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali tagħha, jew b'anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg”.

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga' kellha okkazjoni tezaminah, u għalhekk tagħmel referenza għas-sentenza “**Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar ja` Borg**” (Cit. Nru. 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza "**Kevin Spiteri vs Avukat Dr Renzo Porsella-Flores et noe**" (Cit. Nru. 2443/97/RCP – deciza 18 ta' Jannar 2000) il-Qorti ghamlet referenza ghall-espozizzjoni ta' **Viladrich**:-

"Thus, there is grave lack of discretion of judgement when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring" (**Viladrich P.J.**, "**Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated.**" (Montreal, 1993), p. 686).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenziali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg. Dawn huma "*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics*" (**Viladrich, P.J.**, op.cit., pg. 687).

Illi wkoll fis-sentenza “**Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia**” (P.A. (VGD) 10 ta’ Settembru 1997) inghad wkoll li:-

“Kwantu għad-difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju – **artikolu 19 (1) (d)** – biex ikun hemm nuqqas serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju jrid ikun hemm inkapacita’ psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jagħraf u jirrifletti, jew li jiddeciedi liberalment, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (“**Isabelle Zarb vs Stephen Attard**” – P.A. 21 ta’ Novembru 1995). Mhix għalhekk kwistjoni ta’ nkompatibbilta’ ta’ karatru, jew ta’ decizjoni jew decizjonijiet zbaljati. Il-paragrafu **(d)** ikompli jitkellem dwar “anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet esenzjali taz-zwieg”. Il-Qorti tosserva li l-ligi tagħna tirrikjedi mhux biss anomalija psikologika tkun wahda serja, izda li tkun tagħmilha mpossibbli mhux semplicement diffici, li wiehed jaqdi l-obbligazzjonijiet esenzjali taz-zwieg ossia jassumihom.”

Illi għalhekk b'difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju l-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwaliasi stat ta’ immaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista’ tkun fiha filmument li jingħata l-kunsens reciproku (“**Nicholas Agius vs Rita Agius già Caruana**” – P.A. (VDG) tal-25 ta’ Mejju 1995).

Illi li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta’ “*discretio judicii*” hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita` ta’ parti jew ohra fiz-zwieg li tagħti l-kunsens liberu u xjenti tagħha għar-rabta taz-zwieg. Kif jispjega l-gurista **Colagiovanni** meta sostna li:-

“Il matrimonio, in quanto patto ossia “foedus” richiede una capacita` intellettuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che e` per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta`, dato che si tratta di assumersi

*una “servitus” per tutta la vita” (**Forum**, 1990, Vol. 1 part I, p. 72).*

Illi pero` kif gja` nghad, b'immaturita` jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju d-dottrina u l-gurisprudenza “non si riferiscono ad una piena e terminale maturita`, non esigono nei nubenti una conoscenza perfetta ed esaustiva di cio` che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di cio` che puo` compartare la vita coniugale, ne` un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, ne` infine una coscienza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perche` riesce piu` appropriato l' uso del termine discrezione di giudizio, che fa riferimento ad un certo discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturita` piena” (**Pompedda, M.F., “Il Consenso Matrimoniale in Grochlewski” – Pompedda – Zaggia, “Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico”** (Padova, 1984), p. 46).

Illi kif gie affermat diversi drabi minn din il-Qorti, inkluz fis-sentenza **“Alessandra sive Sandra Mc Monagle qabel Mamo vs Mario Mamo”** (P.A. (VDG) 26 ta' Ottubru 2000) ikun hemm id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fis-sens ta' l-ewwel parti tal-paragrafu (**d**) imsemmi kemm-il darba jirrizulta li, “*fil-mument ta' l-ghoti tal-kunsens matrimoniali, parti jew ohra tkun priva b'mod sostanziali, ossia gravi, minn dik il-fakolta` kritiko-estimativa jew kritiko-valutativa dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew minn dik il-maturita` affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett.* *Id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju, ghalhekk ma hux sempliciment nuqqas ta' hsieb, nuqqas ta' riflessjoni; anqas ma jfisser li wiehed jaghmel ghazliest jew jiehu decizjonijiet zbaljati – in fatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettament kompatibbli ma' diskrezzjoni ta' gudizzju*” (ara, **“Emanuel Camilleri vs Carmen Camilleri”**, P.A., 10 ta' Novembru 1995).

Illi l-istess sentenza tkompli tghid “*Li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet sufficientement, fis-sens li ma tkunx hasbet bizzarejjed jew ma tkunx irriflettiet bizzarejjed fuq il-hajja*

*mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali tal-haja mizzewga, ma jammontax necessarjament ghal difett (serju) ta' diskrezzjoni ta' gudizzju (“**Selina-Maria Vella Haber vs Joseph Gatt**”, P.A., 15 ta' April 1996”).*

Illi ghalhekk biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju kif ravvizat fl-artikolu 19 (1) (d) irid ikun hemm l-inkapacita` psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku / psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, u li jiddeciedi liberament, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (ara f'dan is-sens, fost ohrajn, “**Jacqueline Cousin vs Bernard Simler**”, P.A., 3 ta' Gunju 1998; “**Roseanne Cassar vs Kenneth Cassar**”, P.A. 19 ta' Ottubru 1998; u “**Carmelo Grima vs Mary Andrews**”, P.A., 2 ta' Novembru 1998).

Illi propriu ghalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta' diskrezzjoni jrid ikun wiehed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jispjega **Bersini**, id-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti u interdipendenti:-

*“La piena avvertenza e il deliberato consenso La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturità di giudizio e la maturità affettiva La maturità di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all' atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturità affettiva comporta generalmente quella adeguata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotività che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volontà e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo così una mancanza di consenso libero (immaturità affettiva) e ponderato (immaturità di giudizio)” (**Bersini, F.**, “Il Diritto Canonico Matrimoniale.” (Torino, 1994), p. 97).*

Illi l-istess awtur, imbagħad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta' diskrezzjoni biex wieħed ikun jista' jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konsegwenti nullita` taz-zwieg:-

“Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettiva come per la deliberazione volitiva, dovrà essere maggiore di quello richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed è ordinato all’assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l’esistenza con un contratto perpetuo e irriscendibile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non è sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente uno sappia che cosa è il matrimonio; è necessaria la maturità di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, è necessaria la discrezione non tanto per l’atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell’atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l’età prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrare, per qualsiasi motivo, la capacità intellettiva e volitiva sopra descritta sia gravemente alterata o addirittura mancante, si dovrà ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio” (ibid. pp. 97-98).

Illi hawnekk il-Qorti, pero` tixtieq tippreciza li ghazla libera, kunsens hieles, għar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta' ghazla facili, u dan kif għajnej għiex. Għalli fisk-sentenzi fuq kwotati, tant li nghad li:-

“... se il sogetto non e` in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dira` che la scelta di lui non e` stata libera; lo sara` invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un’ affettività` non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sara` stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe` col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa` coniugale, sia nei riguardi dell’ altra parte sia nei riguardi della prole” (**Pompedda, M.F.**, “**Incapacita` di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento.**” (Bologna, 1991), pp. 231, 233).

Illi kwantu għad-difett fil-kunsens dovut ghall-anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, il-ligi tagħna, bhad-dritt kanoniku **{Can. 1095 (3)}** tirrikjedi mhux semplici diffikulta` izda mpossibbila` li wieħed jaqdi ossia jassumi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Inkapacita` jew impossibbila` vera f'dan il-kuntest hi ipotizzabbi biss fil-prezenza ta' anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wieħed jagħzel li jiddefiniha jew jikklassifikaha fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacita` “*di intendere e/o di volere*”. “*L’incapacita` di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale*”, skond **Bersini**, “*rende la persona inabile al matrimonio, anche nell’ ipotesi che al momento di contrarre le nozze abbia avuto la discrezione di giudizio sufficiente per un valido consenso*” (op. cit., p. 99).

Illi għal dak li jirrigwarda l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-Kap. **255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

*Illi dawn huma “the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics” (**Viladrich, P.J.**, op. cit., p. 687).*

Illi ta' l-istess portata huma s-sentenzi **“Anthony Gaffiero vs Juanita Gaffiero nee’ Sultana”** (P.A. (VDG) 17 ta' Novembru 2000 u **“Anna Galea vs John Walsh”**, (P.A. (VDG) tat-30 ta' Marzu 1995). Inerenti ghalhekk, f'dawn l-obbligazzjonijiet hemm l-obbligu tal-partijiet li jaghtu lilhom infushom lil xulxin fit-totalita` tagħhom sabiex tigi stabbilita bejniethom *“the community of life and love”*.

Illi fl-ahharnett din il-Qorti tagħmel riferenza għal dak li nghad fis-sentenza fl-ismijiet **“Nathalie O’Toole vs Patrick O’Toole”** (P.A. (N.A.) 25 ta' Marzu 2002) fejn ingħad li:-

“l-kunsens moghti fiz-zwieg skond din l-istess gurisprudenza mħuwiex dak il-kunsens semplici rikjest fil-kuntratt in generali ghaliex il-kuntratt taz-zwieg huwa wieħed "sui generis" u ta' ordni pubbliku. Illi għalhekk il-partijiet f'kuntratt ta' zwieg mhux biss irid ikollhom il-kapacita' li jagħtu dak il-kunsens, izda li l-istess irid jigi mogħti bl-iktar mod liberu u xjenti għal dak kollu li tirrikjedi r-rabta taz-zwieg. Il-kuntratt taz-zwieg għandu jigi apprezzat mhux biss bl-ghajnejn oggettivi tal-ligi, izda jrid isib is-sinifikat tiegħu fir-relazzjonijiet ta' koppja u l-iskop ahhari taz-zwieg, cjoe' li tnejn minn nies jagħtu lilhom nfushom lil xulxin ad eskluzjoni ta' kollox u kulhadd. Meta għalhekk għal xi raguni jew ohra dak il-kunsens ma jkunx

gie moghti bil-konoxxenza shiha ta' dak li jgib mieghu zzwieg, allura jinholoq dubju kemm dak il-kuntratt matrimonjali huwa wiehed validu."

Illi kif inghad fis-sentenza "**Al Chahid vs Mary Spiteri**" (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002) *inoltre l-kunsens irid ikun wiehed tali li permezz tieghu l-parti li tesprimih trid tkun konxja ta' l-obbligi, id-dmirijiet u r-responsabbiltajiet li ggib magħha l-hajja mizzewga bhal ma huma l-elementi ta' unjoni permanenti, esklussiva w irrevokabbi.*

Illi dawn il-principji kollha gew kkonfermati f'diversi sentenzi moghtija minn din il-Qorti nkluzi "**Maria Rita Calleja Vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri**" (P.A. (RCP) 17 ta' Frar 2000); "**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**" (P.A. (RCP) 9 ta' Marzu 2000); "**Ousama Sadalah vs Doris Tanti**" (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); "**Josephine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine**" (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); "**Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro**" (P.A. (RCP) I-1 ta' Frar 2001); "**Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea**" (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); "**Albert Grech vs Josette Grech**" (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); "**Marco Tanti vs Catherine Azzopardi**" (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002); u "**Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia**" (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002) fost ohrajn.

Illi min-naha l-ohra fl-**artikolu 19 (1) (f)** jingħad ukoll li zzwieg ikun null:-

"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg".

Illi dan is-sub-artikolu wkoll gie diskuss u ezaminat fis-sentenza "**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**" minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit. Nru. 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta' Marzu 2000) u "**Mark Spiteri vs Susan Margaret Spiteri**" (P.A. (RCP) 27 ta' Frar 2001) u a skans ta' ripetizzjoni qed issir referenza ghall-principji hemm enuncjati. Illi *inoltre* fis-sentenza "**Theresa Taguri nee**

Spiteri vs Avukat Christopher Cilia et noe” (Cit. Nru. 3130/96/NA – deciza P.A. (NA) fl-10 ta’ Novembru 1999) gie ritenut illi:-

“Fl-interpretazzjoni ta’ dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti tagħna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex necessarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttamente izda setghet tigi espressa bl-imgieba ta’ xi parti fil-perjodu immedjatament qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens.”

Illi ta’ l-istess portata hija s-sentenza **“Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro”** (P.A. (RCP) I-1 ta’ Frar 2001); **“Joseph Gabriel vs Dr. Georg Sapiano nomine”** (P.A. (RCP) 8 ta’ Novembru 2000); **“Carmen El Shimi għajnej Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed Ibrahim El Shimi”** (P.A. (NA) 20 ta’ Gunju 2000); **“Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim”** (P.A. (NA) 31 ta’ Mejju 2000); **“Ousama William Hfez Sadallah vs Doris Dalli”** (P.A. (RCP) 4 ta’ April 2000) u **“Albert Grech vs Josette Grech”** (P.A. (RCP) 30 ta’ April 2002 Cit. Nru. 793/01/RCP).

Illi huwa sintomatiku li wiehed jirreferi għas-sentenzi **“Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim”** (P.A. (N.A.) 31 ta’ Mejju 2000) u **“Carmen El Shimi għajnej Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed Ibrahim El Shimi”** (P.A. (N.A.) 20 ta’ Gunju 2000) u **“Marica Bouchhioua vs Farhat Ben Mohammed Bouchhioua”** (P.A. (RCP) I-1 ta’ Ottubru 2002) fejn ingħad li fiz-zwieg ta’ konvenjenza illi l-iskop uniku tieghu huwa biss biex il-konvenut jakkwista c-cittadinanza Maltija jew / u d-dritt li joqghod u jirrisjedi hawn Malta, dak il-kunsens ikun simulat peress li eskluda pozittivament iz-zwieg innifsu.

(ii) APPREZZAMENT TAL-PROVI.

Illi mill-provi prodotti jirrizulta illi suppost il-partijiet izzewgu civilment fit-28 ta’ Gunju 2002, meta l-attur li hu Malti kelli tmintax-il sena filwaqt li l-konvenuta li hija ta’ nazzjonalita’ Jugoslava kellha *circa* tletin sena. Jirrizulta li dan iz-zwieg certament gie rrangat minn missier l-attur, certu Mario

Bonnici u l-konvenuta. Dan ghaliex l-istess Mario Bonnici li kien suldat fl-armata, iltaqa' ma' mara ta' nazzjonalita' Jugoslava u jidher li ghal xi raguni jew ohra l-istess missier ried li l-konvenuta tkun tista' tibqa' Malta, ghaliex ovvjament dritt li tagħmel dan ma kellhiex.

Illi minhabba x-xogħol tieghu ma jidhirx li dan Mario Bonnici kien lest li jizzewweg huwa lill-konvenuta, u għalhekk ipperswada lil ibnu, l-attur odjern sabiex jizzewweg huwa lill-konvenuta minkejja l-fatt li l-kontendenti odjerni qatt ma kellhom relazzjoni flimkien. Fil-fatt l-attur jallega li huwa gie mhedded minn missieru biex jagħmel dan, filwaqt li missieru u l-konvenuta jghidu li l-attur kien accetta li jagħmillu dan il-“*pjacir u jizzewweg hu lill-konvenuta sabiex din tkun tista' tibqa' fir-relazzjoni mieghi hawn Malta.*”

Illi minn dan kollu jirrizulta bla ebda dubju li l-kunsens tal-partijiet f'dan iz-zwieg kien vizzjat u kien għal kollo simulat, peress li hadd mill-kontendenti ma kellu ntenzjoni li jghix ta' mizzewweg. Anzi, filwaqt li l-konvenuta kellha relazzjoni ma' missier l-attur, min-naha tieghu l-istess attur qatt ma kellu u lanqas kien jinteressah mir-relazzjoni mal-konvenuta. Dan huwa kaz klassiku ta' zwieg ta' konvenjenza li l-partijiet kien konoxxenti tal-fatt li dak li qed jagħmlu kien kollu finta u dan ukoll biex jaqdu jew jobdu d-direzzjonijiet ta' missier l-attur.

Illi għalhekk din il-Qorti thoss li gie ppruvat li dan iz-zwieg għandu jigu ddikjarat null u bla effett **stante li l-kunsens tal-partijiet kien vizzjat a bazi ta' l-artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

III. KONKLUZJONI.

Illi għalhekk għal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi**, billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-konventua biss in kwantu l-istess huma b'xi mod inkompatibbli ma' dak hawn deciz, **tilqa' t-talba attrici** biss fis-sens hawn deciz b'dan illi:-

Kopja Informali ta' Sentenza

1. Tiddeciedi u tiddikjara ghar-ragunijiet premessi li zzwieg celebrat bejn il-partijiet fit-28 ta' Gunju 2002, huwa null u bla effett a bazi ta' **I-artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** ghar-ragunijiet imputabbli liz-zewg partijiet.

Bl-ispejjez jinqasmu bin-nofs bejn iz-zewg partijiet.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----